

Aizputes senās ēkas un to cilvēki

Inese Tauriņa,
Aizputes Renesanses biedrība

Aizpute ir ciets rieksts mākslīgā intelekta tērzētavai "GPT4", jo par jautājumu – ko tu vari pastāstīt par Aizputes seno ēku atjaunotājiem? – tehnoloģiskais prātvēders ir apmulsis. Neesot ticamu avotu un konkrētas informācijas, jo pats jauns. Nav brīnums, ka mākslīgais intelekts neko nezina par Aizputes gaisotnes maģijas atslēgu – tās cilvēkiem. Par vēsturiskās apbūves esībai un nākotnei tik izšķirīgi nozīmīgajiem namu atjaunotājiem.

Kas viņi ir? Kāpēc dara šķietami racionāli neizskaidrojamas lietas? Kādu artavu iegulda Aizputes 21. gadsimta stāstā? Kādēļ lolo senas ēkas un savā ziņā atvēl tām daļu dzīves ne vien sevīs dēļ, bet arī pilsētas uzplaukuma vārdā?

Aizpute ir sena. Tā iepazīsusi cilvēka radošumu un dabu, jo pati paaudzēs cilvēku veidota. Pilsētvide un konkrētu ēku likteņi atspoguļo vietas galveno potenciālu – cilvēkus, kas rada un dara. Daži no šiem satikšanās mirklītiem – ēku un cilvēku mijiedarbības pieredzēm – būs lasāmi arī brošūrā "Vēsturiskā apbūve Aizputē – vērtības, iespējas, nākotne", lai gan par notiekošo Dienvidkurzemes viducī varētu uzrakstīt romānu ar spraigu sižetu, spilgtiem tēliem un plaša spektra emociju lavīnu. Šī publikācija ir kā vedinājums iepazīt Aizputi padziļināti.

GADSIMTU PĒDAS AIZPUTES PORTRETA

Par Aizputes dibināšanas gadu uzskata 1248., kad te sāka tapt Livonijas ordeņa pils – šodienas Aizputes tūrisma vārti. Tolaik apkārtnē vēl atradās kuršu zemes Bandavas sastāvā. Pilsētas tiesības Aizpute ieguva 1378. gadā. Tolaik tā bija ar nocietinājumiem ierobežota, ap 6,5 ha liela teritorija 30 mājvietām. Interesants fakts, ka daļa gruntsgabalu saglabājušies pat līdz mūsdienām.

Protams, vietas un cilvēku attiecību saknes ir krietni ilgākas. Mūsdienā Aizputes teritoriju kā labu dzīvesvietu cilvēki ir izvēlējušies sen. Jau agrajā dzelzs laikmetā Misiņkalnā bijusi apmetne (2.–4. gs.). Gadsimti veidojuši apkaimi. Mūsdienā pilsētas

vēsturiskais centrs (13.–19. gs.) kļuva par valsts aizsargājamo kultūras pieminekli 1998. gadā. Pieminekļa statuss automātiski gan nenodrošina pilnvērtīgu saglabāšanu. Apbūve piedzīvoja grūtus laikus – aizmirstības un iznīcības riskus. Vecās ēkas sirmo, tām ir daudzas vajadzības, turklāt, ņemot vērā komunikāciju neesamību tajā laikā, lielā daļā no namiem bija pieticīgi sadzīves apstākļi un iespējas.

Faktiski tieši vēsturiskais centrs veido Aizputes patību un portretu. Daļa cilvēku šīs vērtības spēj saskatīt un tūlītēji novērtēt, lai cik skarba ir perspektīva rūpēties par postā aizlaistām ēkām vai pat graustiem. Šajā gadsimtā Aizpute pakāpeniski sākusi atdzimt. Piemēram, 2002. gadā starpnozaru mākslas grupa "SERDE" aizsāka Atmodas ielas 9 ēku kompleksa restaurāciju, kas turpinās vēl šodien. Atsevišķi cilvēki ar aktīvu pozīciju un praktisku iesaisti pilsētas vēsturiskās apbūves saglabāšanā pakāpeniski aizrāva citus. Tagad ir izaugusi vēsturiskā mantojuma saglabāšanas entuziastu – Aizputes atjaunotāju – kopiena. Šogad Aizputē turpinājās gan praktiskā izaugsme, gan pilsētas vīzijas meklējumi. Aktīvu kopā sanākšanu, pieredžu apmaiņu un pilsētas attīstības ideju banku, kurā liela loma ir seno namu atjaunotājiem, rosināja projekts "Aizputes iedzīvotāju forums vēsturiskā mantojuma saglabāšanai" iniciatīvā "Jaunais Eiropas Bauhaus".

SASKATĪT, APDZĪVOT, KOPRADĪT

Gada nogalē aizputnieku pastkastītes nonāks brošūrā "Vēsturiskā apbūve Aizputē – vērtības, iespējas, nākotne", ko sagatavojusi Aizputes Renesanses biedrība un kas mēģina vēsturisko apbūvi izgaismot kā unikālu iespēju pilsētai un tās cilvēkiem. Izdevuma saturiskais vadmotīvs ir saskatīt, apdzīvot, kopradīt Aizputi un veidot pilsētu kā magnētiski pievilcīgu vidi iedzīvotājiem un arī viesiem.

Īsā esencē brošūra atspoguļo dažu namu atjaunotāju stāstu. Savukārt otrā daļa atklāj ekspertu un aizputnieku atziņas par Aizputes rītdienu, kas strukturētas četrās tematiskās sadaļās – "Vieta ar raksturu" (kas Aizputē ir īpašais?),

KINO 3

Aizputnieki var iepazīt seno namu un to atjaunotāju stāstus īpašā izdevumā.

FOTO NO AIZPUTES RENESANSES BIEDRĪBAS ARHĪVA

❖ Pils krogs, Liepājas iela 20

Pirmā epizode ir par seno, plašo pils krogu un tā cilvēkiem, dzīvespriecīgu laulāto pāri, kas iepretim Aizputes Livonijas ordeņa pilij vairāku gadu laikā radījis un turpina iedzīvināt spridzīgu un darbīgu kultūrvietu kā pašā namā, tā pagalmā.

Ineta Lapka: "Janis Kreicburgs uz Skrīveriem atveda man vīru, bet vīrs mani atveda uz Aizputi. Mums ir daudz draugu, bet tolaik nebija, kur satikties. Bieži braucām garām šai pamestajai ēkai. Tautājām par to. Pēc mēneša atradāmies te iekšā un sākām rosīties. Tā bez iepriekšējā plāna ir izveidojusies šī vieta draugiem, draugu draugiem un ikvienam viesim. Par to esam ļoti priecīgi."

Artūrs Lapka: "Priecājamies par katru rīti, ko savām rokām esam ielikuši. Par atbalstu, ko sniedz cilvēki, – ar padomu, ar materiāliem. Mēs sākām šo vietu kopt sev un draugiem, bet notiekošais ir izvērsies par ko krietni plašāku visai pilsētai."

❖ Amālienburgas muiža, Atmodas iela 5

Otrā ir par Amālijas muižu (Amālienburgu) pilsētas centrā un tās radošo, apņēmīgo un harmonisko saimnieci, kura pēdējos gados staltās būves atdzimšanu stiprina ar dzīvības ienešanu ēkā un pagalmā burtiskā nozīmē: ar koncertiem, tirdziņiem, darbnīcām un citām aktivitātēm.

Marta Gaile: "Ļoti vēlos atjaunot šo ēku Aizputei. Amālienburga – tā ir Aizputei, devums Aizputes atjaunošanai. Esmu jau iemīļojusies šajā pilsētā. Joprojām cenšamies sadraudzēties ar muižu. Ļoti labi, ka

skarbie pārsteigumi neuzrodas visi reizē. Namu atjaunošana ir ļoti dārgs hobijs. Piemēram, ir ielikti divi logi, bet nepieciešami 24. Vēlies nopirkt skaistas kurpes, bet nopērc naglas. Tāda ir mana ikdiena."

❖ Linmeijers, Pasta iela 6

Trešā ir par Linmeijeru viesnīcu un ģimeni, kas savulaik aizmirstībā dusošo ēku atjauno tā, ka pilsētas viesiem pat neiedziļinoties iekrīt acīs vismaz trīs lietas: 1) vērienīgais, savdabīgais sienas gleznojums (jā, Aizputē ir lielformāta murālis), 2) pasaulē vismazākā izstāžu zāle (atbrauc un ieskaties pa atslēgas caurumu!), 3) ēkas koptēls, ko kā brošas rotā durvis un balkons.

Vilis Brūveris: "Kāpēc Linmeijers? Sākumā neko nezinājām, Aizputē namu sauca par veco viesnīcu. Pētot izrādījās, ka tā ir bijusi Linmeijeru viesnīca. Pirmajā stāvā bijis traktieris, otrajā viesnīca. Bieži jautā: kas te būs? Mēs sekojam vēsturiskajam stāstam, neizgudrojam divriteni no jauna. Ir bijušas visādas idejas, bet māja pati pasaka priekšā savu ceļu. Linmeijers ir mūsu ģimenes dārgais hobijs. Mans sapnis – lai ēka ar laiku pārvērstos par vietu, kas var sevi nosegt, vai vismaz, lai hobijs nav tik dārgs."

❖ Ēku komplekss, Jāņa iela 10 un iekšpagalma kvartāls

Ceturrtā ir par kompleksu Jāņa ielā un tā enerģiski jaudīgo saimniekpaāri, kas skarbo realitāti ar ēku stāvokli stoiski risina un soli pa solim vizionē sev ceļakarti, aizraudami sevi un iedvesmodami citus. Kaut kad šeit skanēs mūzika, smaržos ēdiens, nākšņos pilsētas viesi. Iekšpusi pat neredzot, ārskatā pilsētnieku un ciemiņu acīs jau mielo

košās durvis un daži logi īpašajā krāsā, kas sauca par "Berlīnes zilo".

Andris Tauriņš: "Kopš ēkas iegādes 2020. gadā bijis daudz piedzīvojumu, par daļu pat negribētu stāstīt. Bet daļa ir ikdienišķas un citiem namu atjaunotājiem atpazīstamas sajūtas. Piemēram, viens no logiem, kā izrādās, bija aiznaglots ar 150 gadus senām durvīm. Naglotāji bijuši tik citīgi, ka nozāģējuši gabalu, lai labāk der, taču arī tik atbildīgi, ka nozāģētais atlikums nolikts blakus. Durvis mani gaidīja. Kad vēlāk lūdzu meistarus palīdzēt izvākt milzīgos atkritumu kalnus, piekoduināju – visu prom, tikai nekādā gadījumā nedrīkst aiztikt nevienu koka lietu. Tomēr iemanījās izmest nozāģēto durvju gabalu."

❖ Ēka ar skatu uz Tebru, Atmodas iela 20

Piektā ir par pavisam svaigu attiecību stāstu: nesen iegādātu koka ēku ar brūkošu dakstiņu jumtu pašā pilsētas centrā. Mājas viens gals aplūko centrālo ielu, otrs piedāvā pagalmu un skatu uz Tebras upi un pilsētas raksturiezīmi – sarkano koka tiltu. Par šo sirmo un plašo namu drosmīgi un vienlaikus rimtā pārliecībā apņēmusies rūpēties māksliniece ar savu vīru. Te taps dzīvojamā ēka – pašu mājoklis, vismaz tāds ir šā brīža redzējums.

Gerda Šmite: "Par būves slikto stāvokli man pašai ir nulle emociju. Dzīvoju Linmeijerā un arī ikdienā apkārtnē redzu senās ēkas un to dzīvi. Tas man palīdz saprast – ja kaimiņi varēja sākt atjaunot bēdīgā stāvoklī esošās mājas, tad kāpēc ne es? Šī ēka nav pieminekļis, kas jāatjauno tieši tā un ne citādi. Es to nejaukšu nost. To man daudzi prasa: kad jauksi nost? Nē, nejaukšu."

Piesnigušas ābeles samīļo dvēseli

Leva Vilmane, "Saldus Zeme"

Māksliniece Ieva Murāne-Grantiņa pēc 17 gadu prombūtnes atkal sastopama dzimtenē. Ziemassvētkiem veltīta kartīšu izstāde Kapelleru namā saldeniecei ir nenovēršams un nedaudz bikls solis, lai pietuvinātos Latvijas mākslinieku videi.

Realitāte viņu neizbrīna – neviens viņas draugs un kolēģis, kurš, sākoties ekonomiskajai krīzei 2008. gadā, palika Latvijā, vairs nepelna iztiku ar paša radītiem mākslas darbiem; labākajā gadījumā radošam izpausmēm atvēl brīvbrīžus. Gadiem ejot, bijusi grāmatu un žurnālu ilustratore pazaudējusi visus sakarus ar Latvijas lielākajām izdevniecībām un tipogrāfijām, tāpēc iecerējusi Kapelleru namā apskatāmo kartīšu retrospekciju papildināt un parādīt Rīgā. Uz izstādes atklāšanu aicināšot savus bijušos redaktorus un sadarbības partnerus, lai atgādinātu par sevi. "Atgriezies Latvijā ir sarežģīti, taču nebaudos, jo līdzīgā situācijā jau esmu bijusi. Arī tad, kad aizbraucu uz Zviedriju, nevienu neinteresēja mana iepriekšējā pieredze un zināšanas," Ieva lietišķi noteic.

DOKUMENTĀLS PĀRSKATS

Izstādes vecākā ilustrācija tapusi 1987. gadā, jaunākā – 2023. gadā. Gandrīz visi pasūtītāji ļāvuši izpausties pēc sirds patikas, tāpēc katrs darbs lielā mērā dokumentējis, kas zīmīgs tobrīd norisinājās autores domu un jūtu pasaulē. "Šajā izstādē pati pirmo reizi pamanu, ka kartītēm esmu dāsnī veltījusi savu iztēli un laiku. Tajās redzama mana jaunība, enerģija, teoloģijas studijas... Enģeļus, Dievmāti, Kristus Bērniņu un citus kristīgus tēlus man patīcis savienot ar ikdienišķo, tāpēc tikai daži zīmējumi saucami par ikoniskiem.

Kartītes zīmēju tikai Ziemassvētkiem, taču cilvēki tās pirkuši dzimšanas dienas apsveikumiem, vārda dienas gaviļniekiem. Reiz zviedru pāris nopirka enģeļa zīmējumu, lai radus un draugus uzaicinātu uz sava bērna bērēm. Daudzus tēlus noskatīju dabā, tāpēc tie ir universāli un atbilstoši visdažādākajiem gadījumiem," saldeniece piebilst.

Daudzās kartītēs ir netradicionāli tēli, piemēram, piesnigušas ābeles ar nenoplūkti, sasalušiem āboliem. Autorei ābeles, nevis izrotātas eglītes saistās ar īstu ziemu, iespējams, tādēļ, ka bērnībā dzīvoja netālu no diviem skaistiem ābeļdārzjiem.

Pie fotogrāfijas ar melniem daudzstāvu māju jumtiem un dzeltenām debesīm apjūku, jo nesaskatu saikni ar gada izskaņu. Ieva pasmaida: Upsalā Ziemassvētkos gadiem skatījusi tikai tādas debesis, zeme bijusi bez sniega segas, tāpēc māksliniece īstenību nav izskaistinājusi. "Nesen krustdēls atzinās, ka viņam ziema nepatīk, jo sniegs uzdenot skumjas. Manuprāt, tieši ziemā jāļaujās izdomāt skumjās domas, jo visriņķī taču tik skaisti, ka bēdas vairs nešķiet smagas! No skumjām nav jāizvairās, jo caur tām, piemēram, mums veidojas laba humora izjūta. Tie, kuri uzdrošinās skumt, prot priecāties pa īstam," saldeniece stāsta, ko iemācījusies no pašas pieredzes.

DIENNAKTS TRENIŅI ROKAI

Pavisam citā virzienā mūsu sarunu aizved vienīgā klusā daba. Tā rāda autores pietāti pret lietām, kuras cilvēks tapinājis savām rokām, un aizrunāja-

Ieva Grantiņa savus zīmētos apsveikumus nav pieturējusi, tāpēc izstādes pamatā ir mammas māsas sakrātāis.

mies par viņas pagaidām vienīgo maizes darbu Latvijā – kaligrāfijas nodarbībām iesācējiem. "Rakstīt prot visi, tāpēc cilvēki piesakās drošāk nekā uz gleznošanas nodarbībām. Skaisti rakstīt var jebkurš, un es esmu pierādījums! "Lietišķajos" man padevās visi priekšmeti, izņemot kaligrāfiju, tajā gāja šausmīgi slikti. Taču iespējams: strādāšu, kamēr sanāks! Rakstīju dienām un naktīm, līdz beidzot ievingrināju roku un atkodu visus knifus. Darbs patiešām dara darītāju," māksliniece aizvien brīnās par savu apņēmību.

Tolaik saldeniece nenojauta, ka skaista rokraksta dēļ sastaps cilvēkus no viņai tālām jomām. Piemēram, bijis jābrauc dziļos mežos un tālās pļavās, lai sarakstītu diplomus mednieku un maksšķerņieku

Ābele autorei ir mīļš Ziemassvētku tēls.

Ilustrācija, kuru savulaik Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga izvēlējās savam oficiālajam apsveikumam.

sacensībām. Saviem audzēkņiem pasniedzēja atklāj, ka Nobela prēmijas diplomus aizvien rakstot ar roku. Viņa turpina: "Dators piedāvā dažādus fontus un vienmēr perfektu rezultātu, bet liedz cilvēkam izjust gandarījumu par skaistu rakstīšanu. Manuprāt, cilvēks iekārtots tā, ka viņš vislielāko prieku izjūt tikai par to, ko radījis savām rokām, reizēm gandarījums tik liels, ka pārveido visu dzīvi."

SVEŠINIECE NO LATVIJAS

Ievas vīrs ir Zviedrijas vācietis, viņš palicis Upsalā. Būtu braucis sievai līdzī uz Latviju, taču sākās karš Ukrainā. Latviešu dzīvesbiedra lēmumu saprot – viņai un tautiešiem Latvijā ir mājas, tāpēc no daudziem eiropiešiem citādi uztver faktu,

PIETEIKUMS

◊ "Šī nelielā Ziemassvētku kartīšu izstāde atspoguļo manu radošo sadarbību ar dažādām grāmatu izdevniecībām Latvijā no 1989. līdz 2006. gadam. Sākums bija pavisam vienkāršs: brālēna labākais draugs iedomājās manus zīmējumus nodrukāt uz kartītēm. Toreiz mācījos Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā. Rezultāts izdevās pārsteidzoši labs, tāpēc izlēmu turpināt. Drīz vien sāku studēt teoloģiju Latvijas Universitātē, mani uzaicināja strādāt par ilustratoru izdevniecībā "Svētdienas Rīts". Pēc dažiem gadiem – arī rakstu krājumam "Ejiet un Māciet". Esmu parādā lielu pateicību redaktorēm Aidai Prēdelei, Ingridai Vāverniecei un Klārai Ļaksai. Vairākas kartītes tapušas interesantā sadarbībā ar redaktoru Juri Vingri žurnālā "Mājas Viesis", šis un tas patika apgādā "Jāņa sēta". Nereti gadījās arī tematiski netradicionāli individuāli pasūtījumi. Studējot Mākslas akadēmijā, draugi iedrošināja nodibināt savu firmu "Felis nive" ("Kaķis sniegā") un savas kartītes izplatīt pašai," savas izstādes ievadā raksta autore.

ka kaimiņos atrodas agresīva un karot kāra valsts. "Mani un vīru šķir tikai 45 minūtes. Es negribu saraut saikni ar Zviedriju, jo esmu veltījusi daudz laika tās valodai un kultūrai. Pirmajos gados ar mākslu neno- darbojos, tāpēc visus spēkus veltīju zviedru valodas mācībām, tiku līdz universitātes līmenim. Ļoti lepojos, ka zviedru literatūras antoloģijā iekļautas arī manas publikācijas. Ļoti patika vadīt Upsalas literatūras biedrības raidījumu *jūtubē*. Arī Zviedrijā kultūra ir pabērna lomā, tāpēc biju vienīgā, kas piekrita par smieklīgi mazu samaksu sarunāties ar literātiem. Kad ar manām idejām raidījumam ieguva lielāku naudu, varēja atļauties manā vietā noligt vietējo. Diemžēl, lai cik labi svešinieki Zviedrijā zinātu tās valodu, lai cik talantīgs un strādīgs būtu, viņš ir un vienmēr būs ne-savējais," Ievas optimismu caurstrāvo rūgtums.

Kopumā Upsalas gadi bijuši neatkārtojami. Vidusmēra latvieša mājokļa sienas ir tukšas, bet upsalietim – pilnas ar gleznām, vietējo mākslinieku darbi ir obligāti. Reiz latvietes izstādē zviedru meitenīte izvēlējusies ne pārāk dārgu ilustrāciju – tā būšot pirmā viņas personiskajā mākslas darbu kolekcijā. Zviedriem ir dziļi iesakņojusās mākslas pirkšanas tradīcijas, tāpēc ir likums, kas pašvaldībām liek mākslas darbu iepirkšanai atvēlēt procentu no ieņēmumiem par pašas uzbūvētiem un pārdotiem mājokļiem. Mākslas darbus iepērk slimnīcām, skolām, daudzdzīvokļu māju kāpnu telpām un citām sabiedriskām vietām.

"Ja Ziemassvētku kartīšu izstādi būtu sarīkojusi Upsalā, pašvaldība man samaksātu honorāru no 320 līdz 500 eiro. Bet Latvijā nākas skaidrot, kādēļ būtu jānoslēdz līgums par izstādi (bez tā taču nevaru attaisnotājus izdevumus norakstīt 300 eiro, kurus iztērēju, lai darbus ierāmētu!). Zviedrijā līgumu ar mani noslēgtu kaut vai cieņas dēļ. Dzīvoju krasi atšķirīgās pasaulēs, taču nejutu vajadzību sūdzēties. Man patīk abas," Ieva smaida. ■

IEVA OZOLIŅA: “Stāsti mani atrod”

✍️ Agrita Blumberga, “Talsu Vēstis”

“Strādājot pie filmas, turpinu kopt un kultivēt savu radošo telpu,” atzīst dokumentālā kino režisore Ieva Ozoliņa, kura plašākai sabiedrībai pazīstama ar filmām “Mans tēvs baņķieris”, “Dotais lielums: mana māte” un “Mana māte valsts”. Paralēli darbam pie jaunākās filmas režisore iemīļojusi lībiešu krastu, radot vairākas šai pusei vēltas audiovizuālas ekspozīcijas.

Runājot par savām filmām, režisore skaidro, ka tās visas ir par taisnīgumu. Ar filmu veidošanas procesu viņa iepazinusies Latvijas Kultūras akadēmijā, bet pirms tam absolvējusi Latvijas Mākslas akadēmiju, kur centusies izstāstīt stāstus caur tēlniecību. Apjaušot, ka caur tēlniecībā izmantotajiem materiāliem nodot vēstījumu ir sarežģītāk, viņa pievērsusies dokumentālajam kino. “Man diezgan agri bija sajūta, ka gribu stāstīt dokumentālus stāstus, lai labāk saprastu sevi. Tajā brīdī, kad manās rokās nonāca ģimenes stāsts, kas bija saistīts ar 90. gadiem un manu tēvu, man bija skaidrs, ka par to jātaisa filma,” atklāj I. Ozoliņa. Viņa devusies uz Latvijas Kultūras akadēmiju, kas tai brīdī bijusi vienīgā vieta, kur apgūt kino. Vēlāk viņas maģistra darbs kopā ar filmu studiju “Mistrus Media” pārtapis par filmu “Mans tēvs baņķieris”.

PIRMĀ SASKARSME AR KURZEMI

Idejas pie režisores nonāk dažādos veidos – visbiežāk cilvēku stāsti viņu atrod paši. Tā tas noticis arī ar filmu “Dotais lielums: mana māte”, kas stāsta par talantīgu matemātiķi un viņa sarežģītajām attiecībām ar māti. “Gribēju saprast, kas reizēm ir ar tuvākajiem radniekiem, ka viņi ārpaulei izrāda, cik laba un kārtīga ģimene viņi ir, bet ģimenes iekšpusē aiz aizvērtām durvīm notiek pavisam kas cits. Tuvāko radnieku var ievainot vislabāk, visprecīzāk. Filma bija arī mana pirmā saskarsme ar Kurzemi.

Trešā filma – “Mana māte valsts” – pie manis atnāca jociģā veidā – mans vīrs aizmīrsa veikalā mūsu piecus mēnešus veco meitu. Viņš ir ļoti labs tēvs, bet viņš pa nakti bija nostrādājis, aizgājis ar bērnu uz veikalu, bērns bija aizmidzis, un viņam piemirsās. Process, kamēr tu dabū bērnu atpakaļ, nav vienkāršs. Mums valstī ir tā

PUBLICITĀTES FOTO

“Ir jāmēģina pašos pirmsākumos atšķirt ideju, kas varētu būt tukša, lai neuzķertos uz ārēju formu, uz kairinājumu, kurā nav satura. Jāmēģina izšķirt, kur ir dokumentālais potenciāls,” uzsver dokumentālā kino režisore Ieva Ozoliņa.

– ja bērns tiek atrasts šādā situācijā, viņš tiek vests uz Bērnu slimnici, bet ratiņi – uz policiju. Dabūjam bērnu atpakaļ, bet nākamajā dienā mums zvanija bāriņtiesa, un mēs jau bijām sarakstā. Atliek izdarīt pāris kļūdas, un bērnu no ģimenes var izņemt. Ir tāds moments, kad tu pēkšņi kļūsti bezspēcīgs likuma priekšā,” pārdomās dalās I. Ozoliņa.

Sākot pētīt situāciju, kādās cilvēki nonākuši, viņa izjutusi vēlmi radīt filmu par trauslo individu un auksto likuma sienu. Tā dzimusi dokumentālā filma “Mana māte valsts”, kuras galvenā varone Una bērnam tikusi šķirta no māsas. Iz-mantojot Latvijas likumdošanas izmaiņas, Una bez tiesas procesa atguva savu dzimto identitāti un uzzināja, ka viņai ir veselas četras māsas. Kopā ar filmēšanas komandu Una devās mūsu meklējumos, saskaroties ar dažādiem birokrātiskiem šķēršļiem. “Tas bija emocionāli grūts, bet arī ļoti skaists projekts. Tas savā ziņā ir arī sociāls projekts. Una ir ļoti spēcīgs un neatlaidīgs cilvēks, pateicoties viņas neatlaidībai, tas viss varēja notikt. Tas ir stāsts par savām saknēm un savu sakņu apzināšanos.”

SAPRAST CILVĒKU MENTĀLO KONDENSĀTU

Paralēli darbam pie jaunākās filmas režisore iemīļojusi lībiešu krastu, kur savulaik pavadījusi lielu daļu dzīves. Bērībā pa vasarām viņa dzīvojuši Miķeļtornī, bet šobrīd ir bieža viesņa Lūžņā. “Tu ej pa aizaugušām pļavām, pa ciematu, kurā

pilnīgi nekā nav, kur ir pāris iedzīvotāji, pāris mājas, bet kādreiz tur ir bijušas 36 mājas, baznīca un divas kuģu būvētavas. Tu ej, un tev gribas saprast, uzzināt ko vairāk par cilvēkiem, kas šeit dzīvojuši, par vietu, saprast cilvēku mentālo kondensātu. To var, ne tikai runājot ar cilvēkiem, bet arī rrokoties vēsturē.

Pirmā ekspozīcija bija saistīta ar koka laivām – blakus mūsu mājai ir “Čieku-rī”, kur kādreiz dzīvoja laivu būvnieks. Skatījies fotogrāfijas, kā tas viss izskatījās, – puīši baltos kreklos mežā būvē laivu no priedēm, ko viņi tai pašā mežā atraduši. Sāku meklēt materiālus un uzdūros laivu būvnieka stāstam par to, kā uzbūvēt laivu, kā atrast mežā pareizo priedi... To visu 1941. gadā bija pierakstījis arhitektūras trešā kursa students. Izdomājām, ka mēs paši pēc šiem materiāliem varētu uzbūvēt laivu. Mēģinājām pierādīt, ka tradīcijas, kas ir iznīcinātas, tāpat vien, izlasot grāmatā, nav iespējams atjaunot. Bija periods, kad lībiešiem aizliedza iet jūrā un laivas tika iznīcinātas. Būtībā tas ir neatgriezenisks process. Kad tradīcija netiek nodota no rokas rokā, principā to atjaunot vairs nevar,” skaidro režisore.

REIZĒM FILMA AIZVED PILNĪGI CITĀ VIRZIENĀ

Otra Mazirbes tautas namā izstādītā ekspozīcija bijusi vēltīta dzīvajām lībiešu tradīcijām – dzīvei pie jūras, bušu ķeršanai, svētku svinēšanai un dabas vērošanai, savukārt pērn tapusi ekspozīcija par Livu

krasta nostāstiem. Šobrīd I. Ozoliņa strādā pie projekta par nāves izpratni lībiešu antropoloģijā, vienlaikus turpinot darbu pie savas ceturtās pilnmetrāžas filmas – stāsta par parādu piedzinējiem: “Tā ir cita manas personības šķautne. Taisām filmu, lai kaut ko pateiktu caur to sabiedrībai. Filma savā ziņā top montāžā, un šis process ir garš. Bez tā visa man vēl ir profesionālā doktorantūra. Sapratu, ka tā man varētu noderēt, lai vairāk reflektētu par kino un redzētu kultūras telpu kopsummā. Ir svarīgi, lai mūzikas un mākslas pasaule iet roku rokā. Strādājot pie filmas, turpinu uzturēt savā telpā. Protams, var atvērt logus, durvis un ielaist vēl kaut ko, bet turpinu kopt un kultivēt savu radošo telpu.”

Attiecībā uz filmas tapšanu režisore uzsver nepieciešamību jau pašos pirmsākumos atšķirt ideju, kas varētu būt tukša, lai neuzķertos uz ārēju formu, uz kairinājumu, kurā nav satura. “Jāmēģina izšķirt, kur ir dokumentālais potenciāls. Filmas galvenajam varonim ir spēcīgs mērķis, ar ko viņš atšķiras no citiem, viņš ir aktīvs varonis, viņam ir mērķis, kas ir augstāks par ikdienišķo, viņš grib sevi pārvarēt, kaut ko izdarīt, un tu vari viņu tikai vērot, bet kādreiz tas viss sāk iesprūst. Arī režisoram ir nolūks, spēcīga vizija, un viņš meklē dokumentālo potenciālu, lai izstāstītu filmas premisi, savu vēstījumu pasaulei. Ļoti svarīgi ir nepazaudēties, bet vienlaikus būt atvērtam, jo reizēm filma tevī aizved pilnīgi citā virzienā,” filmas tapšanas procesu ieskicē I. Ozoliņa. ■

Aizputes senās ēkas un to cilvēki

1

“Cilvēki” (eksperti vienisprātis: katras vietas galvenais potenciāls ir cilvēki), “Atgriezies Aizputē” (moto, kas izsaka pēdējo gadu ēku atjaunotāju kustības praktisko ietvaru un darbības ideju, proti, “mēs atjaunojam nevis ēkas, mēs atjaunojam pilsētu”) un “Ko tālāk” (vērojumi par turpmāko).

Runājot arhitekta Jāņa Dripes vārdiem, “visā pasaulē ciena īstas lietas”, un tāda ir arī Aizpute, kurā autentiskuma līmenis ir ļoti augsts. Izcila vērtība – tā par Kurzemes mazpilsētu spriež eksperti. Un tā to novērtē

un izjūt arvien plašāks pilsētnieku un “Atgriezies Aizputē” idejai piederīgo loks – Aizputes atjaunotāju kopiena.

NAMU ATJAUNOTĀJU STĀSTI

Jautāts par Jāni Kreicburgu, vienu no lokomotīvēm un arī aizsācējiem Aizputes seno ēku atjaunošanas stāstā, un viņa ieguldījumu, mākslīgais intelekts atkal taisnojas par savu jaunību un iesaka meklēt vietējos informācijas avotos. Paša Aizputē. Tiesa, iemanās arī paspīdēt ar vieduma kriptu, jo iesaka ieguldījumu aplūkot no šāda skatpunkta – kāda ir bijusi ietekme

uz kopienas dzīvi un kultūras vidi. Aizputnieki ir kurzemnieciski lakoniski: milzīga, nesavtīga un iedvesmojoša. “Šobrīd man ļoti svarīgas ir vēl divas mājas, kuras man nemaz nepieder. Esmu tām stiklojis logus, atlicis vietā jumta šiferi. Laikam jāatzīst, ka vēl ir saglabājusies misijas apziņa. Reizēm šķiet, ka ēkas ar mani sarunājas, lai arī cik dīvaini tas izklausītos,” tā saka pats Lēvenhainu nama saimnieks Jānis Kreicburgs.

Par sarunām ar ēkām un šo mijiedarbību kā iedvesmu, lai turpinātu grūto un arī finansiāli tik smago pienākumu,

brošūrā ietvertas piecas epizodes, kā veidojas draudzība ar namu un pilsētvidi kā veselumu. Draudzība savukārt auklē atbildību un ieinteresētību, lai Aizpute būtu laba vide cilvēkiem.

Atjaunotājus sauc par radošiem, neprātīgiem, vienkārši trakiem. Par graustu miljonāriem. Vienlaikus ar viņu rokām un racionalitātes neiegrozoto dedzību, arī mīlestību pret istumu ēkas pārtop dzīvojamās mitekļos, izīrējamās telpās (naktsmājām, pasākumiem), kultūrvietās. Tas viss kopā veido pilsētvides raksturu un autentisko gaisotni. ■

Māksla

- ◊ Līdz 6. janvārim **Saldus novada bibliotēkā** ciklā "Jaņa Rozentāla Saldus mākslinieku grupai - 70" apskatāma Dairās Ābolas gleznu izstāde.
- ◊ Līdz 7. janvārim **Kuldīgas novada muzejā** Lietuvas Nacionālā muzeja izstāde "Lingbi cirvis: 13 000 gadu garantija".
- ◊ Līdz 28. janvārim **Kuldīgā, Adatu fabrikā**, skatāmas gleznas no Jāņa Zuzāna kolekcijas.
- ◊ Janvārī **Jaņa Rozentāla Saldus vēstures un mākslas muzejā** vēsturiska izstāde "Sadziedāt, sadancot", kurā izpētīta saldenieku loma Dziesmu svētku tradīcijas pirmsākumos un parādīta viņu līdzdalība mūsdienās.
- ◊ Janvārī **Saldus novada bibliotēkā** Tautas lietišķās mākslas studijas "Saldus" jaunāko segu un spilvenu izstāde "Raibu sedzu seģenīti, Ziemassvētkus sagaidot".
- ◊ Līdz 31. janvārim **Saldus novada bibliotēkā** mākslinieces Dairas Lāces personālizstāde "Esme". Pēc vairākiem ārpus Latvijas pavadītiem gadiem māksliniece gleznās atklāj savas personības izaugsmes ceļu un iepazīšanos ar reiki, rūnām un sakrālo ģeometriju.
- ◊ Līdz 18. februārim **Kuldīgas novada muzejā** Mazās muižas ceļojošā 18.-19. gs. tērpu izstāde "Galantie silueti".
- ◊ Līdz 25. martam atjaunotajā **Liepājas muzeja filiālē "Liepāja okupāciju režīmos"** skatāma gleznotāja Solomona Geršova darbu izstāde "Māksla Gulagā. Vorkuta, 1948-1956" no Vācijā dzīvojošās mākslas kolekcionāres Taņas Rubinšteinas-Horovicās kolekcijas.

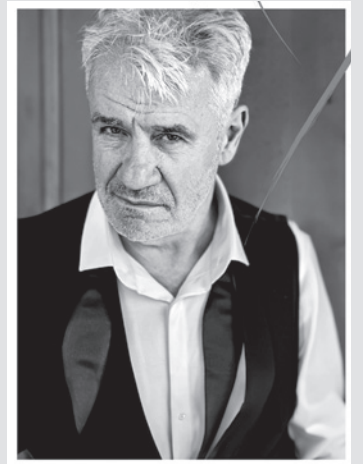
Mūzika

- ◊ 11. janvārī **Ventspils "Jūras vērtos"** grupas "Galaktika" jaunā albuma prezentācijas koncerttūre "Mums pieder tik daudz".
- ◊ 13. janvārī **Ventspilī koncertzālē "Latvija"** piecu gadu jubilejas sezonu aizsāks koncerts "Trīs Osokini".
- ◊ 13. janvārī **koncertzālē "Lielais dzintars" Liepājā** Igaunijas filharmoniskais kamerkoris, kuru britu žurnāls "BBC Music Magazine" ierindojis starp pasaules desmit ievērojamākajiem korjiem, sava dibinātāja Tenu Kaljustes vadībā klausītājus iepazīstinās ar igauņu mūzikas dižgaru Arvo Perta un Veljo Tormisa daiļradi, sakrālo un folklorisko pasauli.
- ◊ 21. janvārī **koncertzālē "Lielais dzintars"** sērijā "Personīgi" koncertā "Šūberts. Ziemas ceļojums" komponista slaveno dziesmu ciklu izpildīs Latvijas Nacionālās operas solists, baritons Rihards Millers un koncertmeistare Ērika Millere.
- ◊ 21. janvārī **kultūrvietā "Pegaza pagalms" Liepājā** Matīsa Čudara Trio koncerts un albuma "Take Your Time" prezentācija. Trio mūzika galvenokārt sakņojas organiskā džeza, blūza un kantri sakausējumā.
- ◊ 27. janvārī **Ventspilī koncertzālē "Latvija"** Liepājas Simfoniskā orķestra koncerts "Bēthovena Piekta".

Teātris

- ◊ 5. janvārī **Mērsraga pagasta Upesgrīvā** turpinās mājas teātra tradīcija aktiera Mārtiņa Vilsona mājas "Rūķi" verandā ar jaunu dzejas izrādi: Aleksandrs Čaks, Niks Matvejevs, Mārtiņš Vilsons - "Mīlestības gads".
- ◊ 12. janvārī **Talsu tautas namā** - Liepājas teātra viesizrāde - B. Sleida "Nākamgad tai pašā laikā".
- ◊ 13. janvārī **Talsu novada Pastendes kultūras namā** - amatiereteātra "Īve" komēdijas izrāde "Viņa ir īstā, muterīt!".
- ◊ 12. 13. un 14. janvārī **Liepājas teātrī** notiks Valmieras Drāmas teātra viesizrādes - "Mēs, roks, sekss un PSRS" un "Es neesmu klaviernieks".
- ◊ 18. janvārī **Saldus novada pašvaldības administrācijas namā** Avotu ielā 12 Saldus Tautas teātra pasaka "Zvaigznīte". Režisore Inese Legzdīņa parāda, kā apraujas rimta dzīve rūķu ciemā pēc tam, kad pēkšņi no debesīm nokrīt Zvaigznīte. Kā tai tikt atpakaļ? Kamēr tiek būvētas kāpnēs uz debesīm, svešinieci iepazīstina ar draudzīgo un izpalīdzīgo rūķu ikdienu.
- ◊ 20. janvārī **Ventspils "Jūras vērtos"** Nacionālā teātra koncertuzvedums "Atgriezīties Latgolā".
- ◊ 25. janvārī **Kuldīgas Kultūras centrā** un 26. janvārī **Talsu tautas namā** Riharda Čerkovska stāvizrāde "Patiesība par bērnu audzināšanu". Izrādes mērķis ir sapulcināt kopā vecākus, kas saskaras ar grūtībām bērnu audzināšanā. Uz izrādi aicināti arī visi tie, kas vēl nav kļuvuši par jaunajiem vecākiem, jo šī izrāde viņiem var būt laba kontracepcija vai viela pārdomām...
- ◊ 26. janvārī **Ventspils "Jūras vērtos"** Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra izrāde "Kankuna".

Citas lietas

- ◊ 11. janvārī Talsu novada **Pastendes kultūras namā** pasākumu ciklā "Sarunas pie tējas" būs iespēja tikties ar skolotāju, gidu un radošu personību Edgaru Grunti.
- ◊ 11. janvārī **Talsu Galvenajā bibliotēkā** būs tikšanās ar pārgājēju entuziasti organizatori Daci Narubinu.
- ◊ 11. janvārī **Kuldīgas mākslas namā** tikšanās ar izdevniecības "Zvaigzne" vadītāju Viju Kilbloku.
- ◊ 13. janvārī **Kuldīgas Kultūras centrā** tautisko deju koncerts Jaungada kokteilis.
- ◊ Līdz 15. janvārim **Kuldīgas vecajā rātsnamā** biedrības "Cīparnīca", "Tals keramik" trauku un Padures dārznieces Solveigas Zīles sauso ziedu izstāde.
- ◊ 18. janvārī **Kuldīgas bibliotēkā** ceļotāju klubīnā Grieķijas iespaidos daļies Inga Zalgaucka.
- ◊ 20. janvārī **Kuldīgas novada muzejā** Ilonas Jahimovičas antīko spoguļu kolekcijas atklāšana.
- ◊ **Liepājas 17.-19. gadsimta interjera muzejā** atklāta Viktorijas laika rotaslietu izstāde no Aleksandra Vasiļjeva kolekcijas. Dažādi rotu un aksesuāru veidi atspoguļo Viktorijas laikā valdošās tendences Eiropā, sākot no jostu sprādzēm, Portbouquet ziedu turētājiem, greznām piespraudēm, šatelinām, auskariem, diadēmām, rokassprādzēm ar iekļautiem antīko grieķu un romiešu tēlu atveidiem, līdz pat jūgendstila krāšņajām matu sprādzēm ar savītu ziedu motīviem.

